

Wykaz wydawnictw zwartych wydanych przez Instytut Pamięci Narodowej

Aparat Bezpieczeństwa w walce z kościołem katolickim w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945 – 1956, wstęp Alicja Paczoska-Hauke;

wybór i oprac. Tomasz Chinciński i Alicja Paczoska-Hauke. Bydgoszcz-Gdańsk:

Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2010.

W publikacji zaprezentowano łącznie 130 dokumentów pochodzących z okresu 1945–1956. Materiały te, niegdyś oznaczone klauzulami „tajne” i „ściśle tajne”, stanowią dziś cenne źródło poznania pracy organów bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego na terenie przede wszystkim obecnego województwa bydgoskiego. Edycję źródeł poprzedza wnikliwy wstęp dr Alicji Paczoska-Hauke, w którym autorka w sposób rzetelny i zrozumiały omówiła strukturę aparatu bezpieczeństwa do walk z Kościołem i represje wobec duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego.

Aparat Represji wobec księdza Jerzego Popiełuszki 1982 – 1984. T.1,

wstęp Jan Żaryn, redakcja naukowa Jolanta Mysiakowska, wybór i opracowanie Jakub Gołębiowski, Jolanta Mysiakowska, Anna K. Piekarska, Warszawa 2009, 408 s. (seria „Dokumenty”, t. 33)

Publikacja zawiera 130 dokumentów archiwalnych. Są to protokoły przesłuchań świadków, protokoły przesłuchań podejrzanych, notatki informacyjne powstałe w czasie śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Wojewódzką w Warszawie przeciwko ks. Jerzemu Popiełusce. Ich uzupełnienie stanowią dokumenty wytworzone przez Urząd ds. Wyznań, notatki służbowe funkcjonariuszy SB, plany czynności operacyjno-śledczych oraz doniesienia tajnych współpracowników SB wykorzystywane przez komunistyczne służby specjalne do inwigilacji kapelana „Solidarności”. W tomie zamieszczono ponadto tzw. informacje dzienne MSW, pozwalające na odtworzenie nastrojów panujących wśród Polaków od momentu podania do publicznej wiadomości informacji o zaginięciu ks. Jerzego Popiełuszki aż do czasu jego pogrzebu.

Bydgoszcz 3 – 4 września 1939: studia i dokumenty, red. naukowa Tomasz Chinciński, Paweł Machcewicz, Warszawa 2008, 888 s. + 16 wkł. il.

(seria „Monografie”, t. 45)

Książka jest rezultatem wieloletnich prac zespołu kilkunastu historyków, którzy starali się odnaleźć i skonfrontować ze sobą wszystkie zachowane na ten temat dokumenty. Zamieszczone w tomie szkice rekonstruują przebieg wydarzeń bydgoskich, listę ich ofiar, ale także szerszy kontekst historyczny: sytuację mniejszości niemieckiej przed wybuchem wojny i jej stosunki z Polakami, niemiecką dywersję na Pomorzu we wrześniu 1939 r., działania wojenne w rejonie Bydgoszczy. Opracowania dotyczące wcześniejszej polskiej i niemieckiej historiografii pozwalają zrozumieć dzieje tego sporu, ważnego i dla Polaków, i dla Niemców.

Dokumenty Władz NSZZ "Solidarność" 1981 – 1989, wstęp, wybór i opracowanie Jan Olszok, Warszawa 2010, 352 s. (seria „Dokumenty”, t. 47)

Niniejszy tom ma na celu przybliżenie działalności ogólnopolskich władz NSZZ „Solidarność”: Krajowego Komitetu Strajkowego, Ogólnopolskiego Komitetu Oporu, Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej, Tymczasowej Rady „Solidarności”, Krajowej Komisji Wykonawczej oraz przewodniczącego Lecha Wałęsy, od wprowadzenia stanu wojennego do powtórnej rejestracji związku w kwietniu 1989 r.

Kryptonim „Gracze”. Służba Bezpieczeństwa wobec Komitetu Obrony Robotników i Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR” (1976–1981),

wybór, wstęp i opracowanie Łukasz Kamiński i Grzegorz Waligóra, Warszawa 2010, (seria „Dokumenty”, t. 41)

23 września 1976 r. założono Komitet Obrony Robotników, rok później przekształcony w Komitet Samoobrony Społecznej „KOR”. Jego powstanie zapoczątkowało nowy etap w dziejach opozycji w PRL. Służba Bezpieczeństwa rozpracowywała Komitet w ramach operacji o kryptonimie „Gracze”, wielu członków i współpracowników KOR inwigilowano w ramach odrębnych spraw. Niniejszy tom zawiera wybór z zachowanej dokumentacji, ukazuje zarówno mechanizm działań SB, jak również przypomina różnorodne formy aktywności Komitetu.

Kryzys bydgoski 1981. Przyczyny, przebieg, konsekwencje. Tom I. Monografia,

Bydgoszcz–Gdańsk–Warszawa 2013, 392 s. + 32 s. wkł. zdj.

Niniejsza monografia ukazuje kryzys bydgoski w szerokim kontekście historycznym – jego genezę, przebieg, a także dalekosiężne reperkusje, zarówno na płaszczyźnie politycznej, jak i społecznej. Uzupełnieniem monografii jest wybór źródeł, stanowiący tom drugi publikacji.

Kryzys bydgoski 1981. Przyczyny, przebieg, konsekwencje. Tom II. Dokumenty,

Wstęp Krzysztof Osiński, Piotr Rybarczyk, wybór i opracowanie Robert Gajos, Krzysztof Osiński, Piotr Rybarczyk, Bydgoszcz–Gdańsk–Warszawa 2013, 1006 s.

Niniejszy wybór dokumentów powstał w wyniku szerokiej kwerendy w archiwach szczebla wojewódzkiego i krajowego, uwzględniającej wszystkie dostępne zasoby źródłowe dotyczące omawianej problematyki. Tom zawiera materiały wytworzone przez obóz władzy (PZPR, rząd PRL, organy administracji terenowej i prokuratorskie) oraz NSZZ „Solidarność”, a także cywilny i wojskowy aparat bezpieczeństwa i porządku publicznego. Źródła te pozwalają odtworzyć przebieg wydarzeń oraz atmosferę społeczno-polityczną panującą w okresie kryzysu bydgoskiego. Uzupełnieniem prezentowanego wyboru dokumentów jest monografia, stanowiąca tom pierwszy publikacji.

Kryzys bydgoski 1981. W relacjach świadków. Tom III.,

Opracowanie Agnieszka Dębska, Maciej Kowalczyk, Warszawa 2013, 138 s. + 16 s. wkł. zdj.

Ciąg wypadków w marcu 1981, zwany Wydarzeniami Bydgoskimi, to mieszczący się w dwóch tygodniach przełom polityczny i społeczny w Polsce, który rozpoczął się w Bydgoszczy incydentem, sprowokowanym przez władze komunistyczne, a zakończył rozstrzygnięciem ogólnopolskim - o zasadniczym znaczeniu dla przyszłości kraju.

Po stronie opozycji do dziś nie gaśnie dyskusja, jak należało wtedy postąpić.

Kronika. 10 lat IPN, pod redakcją Doroty Koczwańskiej-Kalicy, Warszawa 2010, 416 s.

Oddana do rąk Czytelników wyjątkowa publikacja, przygotowana z okazji 10-lecia Instytutu Pamięi Narodowej, składa się z dwóch części. Pierwsza – ma charakter kronikarski. Aby zwrócić uwagę, na fakty, które – w przekonaniu autorów – miały szczególne znaczenie dla Instytutu, noty dotyczące tych wydarzeń opatrzone rozszerzonym opisem. W części drugiej zamieszczone zostały teksty problemowe, które mają przybliżyć Czytelnikowi złożoność zagadnień historycznych i jednocześnie pokazać, z jak trudną materią badawczą zmagają się historycy zatrudnieni w IPN.

„Nigdy przed mocą nie ugniemy szyi”. Obóz internowania w Potulicach 1981–1982, Sylwia Galij-Skarbińska, Wojciech Polak, Bydgoszcz–Gdańsk 2015, 260 s. + 48 s. wkł. zdj., seria oddz. t. 49

Monografia ukazuje historię obozu internowania w Potulicach. W latach 1981–1982 przetrzymywano w nim działaczy „Solidarności” i innych organizacji niezależnych, internowanych i więzionych przez władze PRL po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. Publikację uzupełniają aneksy zawierające m.in. listę osób internowanych oraz obszerny aneks zdjęciowy.

Olsztyński Czerwiec '89, praca zbiorowa, Olsztyn 2009, 219 s.

Publikacja przygotowana z okazji 20. rocznicy wyborów czerwcowych 1989 roku przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN-KŚZpNP w Białymstoku – Delegatura w Olsztynie przy współpracy z Ośrodkiem Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie i NSZZ „Solidarność” Regionu Warmińsko-Mazurskiego; publikacja towarzysząca wystawie Olsztyński Czerwiec '89, otwartej w Olsztynie 4 czerwca br.

Operacja „Zorza II”. Służba Bezpieczeństwa i Komitet Wojewódzki PZPR wobec wizyty Jana Pawła II w Trójmieście (czerwiec 1987), wstęp i red. naukowa Sławomir Cenckiewicz, Marzena Kruk, opracowanie Sławomir Cenckiewicz, Adam Chmielecki, Marzena Kruk, Monika Krzencessa-Trichet, Piotr Semków, Przemysław Wójtowicz, Warszawa – Gdańsk 2008, 311 s.(seria „Dokumenty”, t. 28)

Zamieszczone w niniejszej publikacji dokumenty dotyczą przebiegu operacji „Zorza II”

na terenie Trójmiasta. Równocześnie ukazują one stosunek kierownictwa SB i KW PZPR w Gdańsku do wizyty Jana Pawła II w Polsce w czerwcu 1987 r.

Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Pomorzu i Kujawach (luty–grudzień 1945), redakcja naukowa Beata Binaszewska i Piotr Rybarczyk, wstęp Piotr Rybarczyk, wybór i opracowanie Krzysztof Bartosik, Beata Binaszewska, Robert Gajos, Andrzej Huniewicz, Joanna Jaworska, Maciej Łopatka, Piotr Rybarczyk, Bartłomiej Siwiec, Warszawa – Bydgoszcz – Gdańsk 2010, 543 s. + 16 nlb, (seria „Dokumenty”, t. 37)

Prezentowany tom jest trzecią z kolei publikacją poświęconą powstawaniu i działalności aparatu bezpieczeństwa w 1945 r.

„Solidarność”. Dekada nadziei 1980–1989, Ryszard Terlecki,

Warszawa 2010, 168 s.

Wiosną 1989 r. nikt – ani liderzy opozycji, ani władze PRL – nie mógł przewidzieć dalszego rozwoju wydarzeń. W obu uczestniczących przy okrągłym stole obozach różnie oceniano ewentualne zyski i straty. Komuniści chcieli utrzymać się przy władzy za cenę dopuszczenia opozycji do ograniczonego udziału w zarządzaniu państwem. Mieli na to zgodę Moskwy i przyzwolenie najważniejszych filarów reżimu: bezpieki oraz armii. Opozycja chciała wykorzystać nadarżającą się okazję do uzyskania dobrej pozycji startowej do dalszej walki o wolną Polskę. Obie strony odniosły sukces: komuniści dostali szansę wkomponowania się w polityczny establishment III Rzeczypospolitej, a solidarnościowa samoograniczająca się rewolucja mogła zakończyć się samoograniczającym się zwycięstwem. (z *Rozdziału VIII*)

Sierpień 1980 roku w Gdyni, Stanisław Flis, Arkadiusz Kazański, Gdynia 2010, 44 s.

30 sierpnia br. w Hali Sportowo-Widowiskowej przy ul. K. Górskiego 8 w Gdyni odbył się uroczysty, 24. Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. Podczas zjazdu zaprezentowane zostały m.in. dwie wystawy przygotowane przez IPN oraz najnowsza publikacja dot. Sierpnia '80 w Gdyni. Broszura ta, licząca przeszło 40 stron, jest rzetelnym, bogato ilustrowanym kalendarium wydarzeń, które miały miejsce w Stoczni Komuny Paryskiej w Gdyni w pamiętnym sierpniu. Autorami publikacji są Stanisław Flis oraz Arkadiusz Kazański – pracownicy pionu edukacyjnego gdańskiego oddziału IPN.

Solidarność Walcząca w dokumentach, t. I: W oczach SB, wybór, wstęp i opracowanie Łukasz Kamiński, Wojciech Sawicki, Grzegorz Waligóra, Warszawa 2007, 700 s. (seria „Dokumenty” t. 19)

Solidarność Walcząca była jedną z największych struktur antykomunistycznej opozycji po 13 grudnia 1981 r. Powstała w wyniku rozłamu w dolnośląskim Regionalnym Komitecie Strajkowym, szybko rozszerzyła swoją działalność na inne obszary kraju. Publikowane

w niniejszym tomie dokumenty stanowią wybór z ocalałych od zniszczenia akt Służby Bezpieczeństwa dotyczących rozpracowania Solidarności Walczącej. Obrazują one metody stosowane w walce z konspiratorami, opisują lokalne sukcesy SB i jej generalną porażkę w walce z Solidarnością Walczącą.

Sprawozdanie z działalności Klubu Historycznego imienia gen. Stefana Roweckiego -"Grota" w latach 2002-2006, Warszawa 2005, 20 s.

Klub Historyczny im. gen. Stefana Roweckiego "Grota" powstał w Warszawie, w początkach stycznia 2002 r. z inicjatywy Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, przy współpracy z Instytutem Pamięi Narodowej - Komisją ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Zadaniem Klubu miało być i jest zapoznawanie członków i sympatyków, a także szerokich kręgów społeczeństwa, w tym młodzieży, z opartą na rzetelnych podstawach naukowych wiedzą historyczną o losach państwa i społeczeństwa polskiego w latach okupacji i powojennego zniewolenia. Publikacja zawiera fotografie i chronologiczne sprawozdanie z działalności Klubu.

Tajny front niewypowiedzianej wojny. Działalność polskiego wywiadu wojskowego na Litwie w latach 1921–1939, Tomasz Gajownik, Warszawa 2010, 400 s., (seria „Monografie”, t. 68)

Prezentowana publikacja przedstawia działalność polskiego wywiadu wojskowego w Republice Litewskiej w latach 1921–1939, która stanowiła jeden z odcinków skomplikowanych stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Litwą. W szerszej perspektywie ukazano dzieje litewskich służb specjalnych, ich początki oraz rozwój organizacyjno-strukturalny w okresie międzywojennym, przedstawiono wybrane afery szpiegowskie oraz scharakteryzowano prace wywiadu polskiego w sferze ewidencyjno-studyjnej w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej Litwy.

Książka nagrodzona w konkursie im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na Najlepszy Debiut Historyczny Roku 2008.

To nie na darmo... Grudzień '70 w Gdańsku i Gdyni,

Jerzy Eisler, Izabella Greczanik-Filipp, Wiesława Kwiatkowska, Janusz Marszałec, Pelplin 2006, 470 s.

Książka zawiera ponadto bogaty wybór nieznanych dotąd materiałów z archiwum IPN; obszerny serwis fotograficzny, w tym po raz pierwszy publikowane tzw. zdjęcia operacyjne, wykonane przez funkcjonariuszy SB. Częścią składową książki jest multimedialna „wizja lokalna” tych tragicznych wydarzeń w Gdańsku i Gdyni.

Więzienie w Inowrocławiu w latach 1945–1956,

Mirosław Pietrzyk, Więzienie w Inowrocławiu w latach 1945–1956, Bydgoszcz-Gdańsk 2014, 434 s. + 16 s. wkł. Zdj.

Dzieje powstałego na początku XX w. inowrocławskiego więzienia nie zostały do tej pory opracowane. [...] Dotyczy to zarówno okresu „pruskiego”, jak i następnych – dwudziestolecia polskiej państwowości i czasu II wojny światowej, dla Inowrocławia związanego z okupacją niemiecką. Również lata Polski Ludowej nie doczekały się dokładniejszych badań [...]. Do początku lat dziewięćdziesiątych mało kto wiedział o fakcie przetrzymywania tam, w skrajnie ciężkich warunkach, więźniów politycznych. Dopiero od 1989 r. dzięki żyjącym byłym więźniarkom oraz nielicznym historykom wiedza na ten temat stopniowo zaczęła się upowszechniać. [...] Autor, pisząc niniejszą pracę, postawił sobie dwa zasadnicze cele. Po pierwsze, jak najdokładniej opisać i zanalizować funkcjonowanie tej jednostki więziennej w pierwszych dwunastu latach istnienia Polski Ludowej. Drugim celem pracy jest zbadanie sytuacji więźniów – wyłącznie politycznych (fragment wstępu).

Wyniszczyć – Wypędzić – Wynarodowić. Szkice do dziejów okupacji niemieckiej na Kaszubach i Kociewiu (1939–1945), Gdańsk 2010, 200 s.

Na publikację składa się łącznie sześć artykułów naukowych przedstawiających dotąd pomijane lub też w sposób niewystarczający opisane zagadnienia związane z działaniami władz hitlerowskich na Kaszubach i Kociewiu z okresu II wojny światowej.

„Zwycięska dekada”. Region Bydgoski NSZZ „Solidarność” w ikonografii (1980–1990)

Kamila Churska, Katarzyna Maniewska, Krzysztof Osiński,
Bydgoszcz 2010, 214 s.

Na ponad dwustu stronach albumu zostały w atrakcyjnej, nowoczesnej formie przedstawione wydarzenia z pierwszych dziesięciu lat funkcjonowania NSZZ „Solidarność” w Regionie Bydgoskim. „Zwycięska dekada” została zaprezentowana w dwudziestu pięciu rozdziałach – począwszy od Sierpnia '80, poprzez m.in. Bydgoski Marzec '81 r., obchody pierwszej rocznicy Sierpnia 1980 r., stan wojenny, okres odbudowy Związku, a na wyborach czerwcowych i II Walnym Zebraniu Delegatów NSZZ „Solidarność” w roku 1989 kończąc. Czytelnik znajdzie ponadto fotografie czy przedruki wybranych czasopism podziemnych, zdjęcia prezentujące codzienną działalność związkową, dokumentację fotograficzną pogrzebu bł. ks. Jerzego Popiełuszki, liczne portrety działaczy Związku oraz funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa zajmujących się bydgoską „Solidarnością”.